

Med novinarskim stilom in etiko: senzacionalizem brez meja

POVZETEK: Avtorici obravnavata senzacionalizem slovenskih tabloidov, zlasti žanrsko neizčiščena besedila, ki se deklarirajo kot preiskovalne zgodbe. Prvine sodobnega tabloidnega tiska in z njim povezanega senzacionalističnega stila ponazarjata z analizo prispevkov, objavljenih v Slovenskih novicah, ki so posegli v intimno življenje poslanca slovenskega parlamenta. Primer je v marsičem precedenčen za slovensko novinarstvo, saj odpira številna pravna, etična in jezikovna vprašanja, zato je ob jezikovnostilni analizi bila nujna vključitev novinarskoetične obravnave. Pretiravanja ter žaljiva in vulgarna jezikovna sredstva kažejo podobo slovenskega novinarstva, ki ustvarja medijske škandale. Senzacionalizem sicer štejemo za del tabloidnosti, a vseeno ima tudi tovrstni stil svoje meje. Zakaj ne bi mogli govoriti o kakovostnem tabloidnem tisku? V Sloveniji gotovo ne zato, ker senzacionalizem nastopa ob hudem kršenju etičnih norm.

KLJUČNE BESEDE: rumeni tisk, stilistika poročevalstva, novinarska etika, preiskovalno novinarstvo, medijski škandal

Po letu 1991 se s spremembo družbenopolitičnega položaja ob demokratizaciji družbe pojavi demokratizacija medijev. Časopis postane tržno blago, ki ga najbolj prodajajo bolj ali manj pikantne zgodbe o javnih osebah. Skozi odprta vrata edino pomembnega trga je »prišel še edini manjkajoči znak zahodnega tržnega poročevalstva – senzacionalizem« (Korošec 1998: 150), ki se kaže v popularnem ali tabloidnem novinarstvu. Celovita analiza te sodobne medijske prakse še čaka na poglobljeno raziskavo, najin prispevek se bo omejil le na del besedil, ki se v slovenskih tabloidih pojavlja po letu 1991. Gre za žanrsko neizčiščena besedila, ki se deklarirajo kot preiskovalne zgodbe.

Senzacionalistični stil slovenskih tabloidov bova prikazali ne le v luči stilistike, ampak tudi novinarske etike. Interdisciplinarnost raziskave je smiselna predvsem zato, ker bova nekatere prvine sodobnega tabloidnega tiska in z njim povezanega senzacionalističnega stila skušali ponazoriti s študijo primera nedavnega (Slovenske novice, 2. 2. 2005) prispevka, ki razkriva ozko zasebno (spolno) življenje slovenskega poslanca. Primer je v marsičem precedenčen za slovensko novinarstvo, saj odpira številna pravna, etična in jezikovna vprašanja, zato je ob jezikovnostilni analizi za celovitejšo podobo sočasne tabloidne prakse treba vključiti tudi novinarskoetično obravnavo.¹

1. Tabloidi in senzacionalistični stil

Slovensko novinarstvo se je s senzacionalističnim načinom pisanja srečalo konec 80. let 20. stoletja. Korošec (1998: 151) namreč kot zametke senzacionalizma v slovenskih časopisih navaja poročanje o primeru Trobec.² Ugotavlja, da je o zadevi pisalo osem slovenskih medijev: »Delo ji je posvetilo kar 4.932 vrstic.« Izjemnost kriminalnih dejanj je »naše poročevalstvo zalotila nepripravljeno, in preden se je oglasila stroka, novinarska, pravna, zlasti viktimologija, je bilo narejenih veliko napak tako nasproti zločincu kakor tudi njegovim žrtvam in njihovim svojcem« (ibid.). Iz tega časa so časopisni naslovi, kot npr. *Sežgana trupla v krušni peči*, *Rabelj begunk iz osamljenosti* (Nedeljski dnevnik), *Ostanki okostij dokazujejo, da gre za najmanj pet oseb* (Delo), *Ustreliti ga ali ne ustreliti?* (Teleks), in besedila s podrobnimi opisi dejanj (npr. »Nato sem jo zavil v rjuho in s peči zvlekel v peč. Kakšne štiri ure je gorelo.« Jana, 5. 11. 1980) – vse to je senzacionalizem, »ob katerega slabih izkušnjah so dozoreli mnogi časopisi« (ibid.).

Zametke senzacionalizma, značilnega za tabloidni tisk, torej najprej najdemo v običajnih, »resnih« časopisih, kar je seveda povezano z izjemnostjo prvega in edinega primera množičnega morilca na Slovenskem. Postopoma pa se s tržno naravnostjo slovenske družbe pojavljajo posebni časopisi, kjer je senzacionalistično pisanje pričakovano. Prvi tovrstni časopis je bil mariborski Kaj, ki je začel izhajati v začetku l. 1984, tedaj kot tabloid, kasneje kot informativno-zabavni časnik. Ekonomska odvisnost množičnih medijev je po demokratičnih spremembah l. 1991 utrla pot poceni in popularnim infozabavnim pristopom k novinarstvu; osvobojeni »boja za socializem«, se novinarji zdaj bojujejo za drugačne vrednote – za dobiček in preživetje na medijskem trgu.

Najcenejši način zmanjšanja stroškov in povečanja prihodkov medijskih hiš je uporaba »vrhovnih zmagovalcev poceni zabave, spolnosti in nasilja« (Bagdikian 1992: xiii), in te formule tržnega uspeha – v okoljih z daljšo tradicijo tržnega gospodarstva znane že desetletja – so se kmalu oprijeli tudi slovenski mediji. Prvemu predstavniku rumenega časopisja se pridružijo novi – tednik Lady in dnevnik Slovenske novice, v zadnjem času pa še tedniki Nova, Gala in nekateri drugi. Stopnjevanje senzacionalističnih novinarskih pristopov, ki je opazno v vseh fazah sporočanja procesa – tako pri zbiranju informacij (npr. lažno predstavljanje, sledenje znanim osebam in skrivno snemanje) kot tudi pri njihovem izboru in zlasti pri upovedovanju – doseže vrhunec v Bulvarju, redni tedenski prilogi Slovenskih novic, ki pod urednikovanjem Bojana Požarja začne izhajati l. 2002.

Kot ugotavlja že Korošec (1998: 151), ti časopisi ne prinašajo izključno prispevkov, ki bi že s svojo ekskluzivnostjo dajali možnost za senzacionalistično poročanje, ampak izbirajo jezikovna sredstva in oblikujejo besedila izrazito hiperbolično – to pa je podlaga za senzacionalistični učinek.

Od sredine 80. let se je torej slovenski novinarski jezik začel uporabljati tudi v tabloidih oz. rumenem tisku in tako s senzacionalizmom dopolnil našo publicistiko. Razpoznavamo ga kot pričakovano metodo nekaterih medijev, »s tem pa se je izostrilo tisto področje, kjer senzacionalizma ne pričakujemo in ne sprejemamo« (Korošec 1998:

152). Žal se je to področje izostrilo le na teoretični ravni, medtem ko so v praksi meje med rumenim in resnim tiskom vedno bolj zabrisane (prim. Poler Kovačič 1997; 2001; Košir 2003; Kalin Golob 2003; 2004).

2. Senzacionalizem in stilistika poročevalstva

Stilistiko poročevalstva v zvezi s senzacionalizmom zanima, kakšna jezikovna sredstva in stilne postopke uporablja novinar za doseganje večjega učinka svojega sporočila. Ta učinek se gotovo najbolj pokaže pri naslavljanju besedil, saj je naslov postal tudi sredstvo prodaje časopisa, tako da bralec z naslovom ne le vstopa v besedilo, torej novinar z njim ne le privablja k branju prispevka, ampak je v prvi vrsti naslov sredstvo trženja časopisa, torej vabi k nakupu. Stilistika zato ugotavlja, opisuje in ocenjuje stilno vrednost jezikovnih sredstev v rumenem tisku, pri tem »izhaja iz danosti in novinarju priznava, da tudi on svoj izdelek 'ponuja' naslovníku, da preprosto želi biti bran« (Korošec 1998: 149). A vendarle, kot opozarja Korošec (ibid.), glede pridobivanja bralca v našem kulturnem okolju obstaja določen prag, »in ko ga novinar prestopi, navadno pride v nasprotje z družbenimi normami, novinarsko etiko, konvencijo med časopisom in naslovníki ter programskimi zasnovami časopisne hiše«.

Pri stilistiki je o senzacionalizmu smotno govoriti le kot o posledici posebne rabe jezikovnih sredstev, kar pomeni, da je hotena oblika naslavljanja, upovedovanja in strukturiranja, s katero se želi doseči konkretni učinek, npr. boljša prodaja časopisa. Sodeč po njej, bi smeli reči, da slovenskim novinarjem to uspeva, saj so Slovenske novice kot edini »rumeni dnevnik« že od l. 1992 najbolj bran slovenski dnevnik.³

Korošec (1998: 151–152) v svojem raziskovanju kot izrazito značilnost senzacionalističnega stila navaja izbor besed, ki se lahko nanašajo na vznemirljive izseke iz resničnosti ali tako konotacijo omogočajo, čeprav tak izbor nanašanja za sporočanje o dani vsebini v poročevalstvu ni ne potreben ne običajen.⁴ Pogoste so besede *umor*, *škandal*, *ubiti*, *grob*, *grozovitost*, *skrivnostno izginotje*; nadalje besede, rabljene v prenesenem pomenu, česar iz izoliranega besedila (npr. naslova) ni mogoče razbrati, ali hote ustvarjajo dvoumnost,⁵ tako da je naslov dejansko ukana; in besede, povezane s spolnostjo. Posebej raziskuje hiperboličnost v naslovih, ki se med drugim dosega s povečano rabo primernikov in presežnikov.

Ob naslovih, ki so gotovo stilno najbolj opazna kategorija, pa so stilno zanimiva tudi besedila, za katera je značilna posebna zgradba, izbor pogovornih prvin, ne le besednih, ampak tudi skladenjskih. V prispevku se bova omejili na besedila, ki se v slovenskih tabloidih pojavljajo po letu 1991 in se deklarirajo kot preiskovalne zgodbe.

3. (Ne)preiskovalno novinarstvo medijskih škandalov

Glede na obravnavano temo, tj. preiskovanje in razkrivanje za družbo na videz pomembnih dejstev, ki jih vpleteni želijo prikriti, in samosklincevanje na metode preiskave, bi na prvi pogled res lahko govorili o preiskovalni zgodbi, a natančnejša analiza (prim. Kalin Golob 2003; Poler Kovačič 2003) pokaže, da gre za ustvarjanje afer, ki jih lahko kritično povezujemo s sodobno slovensko novinarsko prakso. To vedno bolj zaznamuje

upovedovanje škandalov, kar lahko razložimo kot znak tabloidizacije množičnih medijev, s katero Connell opredeljuje »vrsto procesov, ki domnevno *racionalne* diskurze spreminjajo v *senzacionalistične* diskurze« (1998: 12). Z izrazom *tabloidizacija* označujemo »propad, pojemanje novinarskih standardov« (Gripsrud 2000: 285), kar spodkopava tiste funkcije množičnih medijev, ki so v liberalnih demokracijah postavljene kot ideal. Visoke novinarske standarde uničujejo senzacionalizem, pretirana radovednost, trivialnost in preprosta lahkovernost, piše Sparks (2000: 1), Lull in Hinerman (1997: 1) pa ugotavljata, da so škandali postali glavna značilnost tabloidnega novinarstva, saj v ospredje prevladujoče novinarske prakse postavljajo vrednote tabloidov.

Izhodišče medijskih škandalov je pogosto (domnevna) korupcija politikov oziroma javnih uslužbencev. Strokovnjak za politično korupcijo Heywood (1997: 4) ugotavlja, da so politiki od sedemdesetih let 20. stoletja močnejše izpostavljeni medijskemu preiskovanju kot njihovi predhodniki, kar je delno gotovo posledica afere *Watergate*. Vendar se je korupcija v središču zanimanja gotovo obdržala tudi – ali predvsem zato, ker pripomore k dobrim novinarskim zgodbam. Številni škandali po Heywoodovih besedah vključujejo takšno stopnjo spletkarjenja in včasih gole predrznosti, da njihovo spremljanje lahko postane »sorodno branju dobre shriljivke« (ibid.). Senzacionalistične novice, ki »vdirajo v zasebnost, pretiravajo ali so žgečkljive«, pritegujejo pozornost in utegnejo povečati obseg občinstva (Lambeth 1997: 77–78), zato tržno naravnano novinarstvo škanđale rado uvršča med svoje teme.

Ugotavljamo, da mnogih primerov slovenskega novinarstva, ki se (samo)opredeljujejo kot preiskovalni, ne moremo enačiti z javnosti koristnim in družbeno zaželenim preiskovalnim novinarstvom. Nekaterih poskusov sploh ne moremo uvrstiti v novinarski diskurz. Koširjeva v raziskavi slovenskih dnevnikov ugotavlja, da zaradi »neustreznega sporočanja slovenske 'raziskovalne zgodbe' postajajo aferaštvo, ki je samo sebi namen in ne služi interesom *javnosti*« (1993: 1236). V aferaško naravnanim diskurzu, ki odstopa od meril kakovostnega novinarskega diskurza, upovedovanje škandalov oziroma »pojavnost« afere primarno ni povezan z zahtevo po resničnosti, ampak je bistveno dejstvo javne objave: medijski škandal ali afera se »zgoditi«, ko je (domnevni – resnični ali skonstruirani) škandal objavljen v množičnih medijih. Škandal se ne uresniči, dokler dogodki niso upovedeni v narativni obliki in dokler niso predstavljeni občinstvu, ugotavljata Lull in Hinerman (1997: 16). To je po Vasletovem mnenju paradoks: »afere ni, če ne pride v javnost, pri čemer sploh ni pomembno, kaj je resnično in kaj ne« (1993: 34).

3.1 Preiskovalna zgodba kot analitični novinarski žanr (presojevalno poročevalsko besedilo)

Preiskovalna zgodba je besedilo, ki nastane kot rezultat posebne novinarske dejavnosti, pri nas poimenovane preiskovalno novinarstvo. Njegova definicija⁶ zajema vprašanja jezika in stila v precej ohlapni formulaciji: »dogajanje mora imeti elemente, ki omogočajo, da je besedilo napisano v značilni strukturi in stilu« (Košir 1994: 11). Natančneje jo razlaga s citatom ameriškega avtorja (Pawlick⁷ v: Košir 1994: 15) in jo povzame kot navodilo: »Enostavno, razumljivo, logično in zanimivo potemtakem.«

Glede na teorijo novinarskih žanrov (Košir 1988), ki sicer preiskovalne zgodbe še ne opredeljuje, ker gre za razmeroma novo vrsto besedila pri nas,⁸ smemo preiskovalno zgodbo uvrstiti med interpretativne, analitične žanre. V skladu s Koroščevo (1998: 12) razdelitvijo poročevalskih besedil na tista besedila, katerih namen je predvsem prenesti sporočilo, torej informirati, in tista, ki vzpostavljajo stik z naslovnikom z vplivanjskimi, apelnimi in vrednotilnimi sredstvi, sodijo preiskovalne zgodbe v drugo skupino poročevalskih besedil, v katerih prevladuje interpretativna funkcija in se uresničujejo s presojanjem, komentiranjem v žanrih, kot so npr. komentar, članek, uvodnik idr. Prvo skupino smo poimenovali (Kalin Golob 1999) poročevalna (besedila, ki informirajo ali naznanjajo), drugo pa presojevalna poročevalska besedila, ta razlagajo in razčlenjujejo, vrednotijo in prepričujejo.

Jezikovne in stilistične implikacije izhajajo iz Koroščeve definicije o vzpostavljanju stika z naslovnikom prek omenjenih vplivanjskih, apelnih in vrednotilnih sredstev. Glede na teorijo jezikovne zvrstnosti vemo, da se poročevalska besedila uresničujejo v knjižnem jeziku. Izjeme so znane, tako avtorji v presojevalnih besedilih uporabljajo tudi:

- neknjižno leksiko, vendar ko gre za funkcionalne stileme, ki jih teorija (Korošec 1998: 17) imenuje aktualizmi;⁹
- čustveno (ekspresivna) in časovno (arhaizmi, historizmi, neologizmi, hapaksi) zaznamovana jezikovna sredstva, raba pa je enako omejena na stilni učinek in avtorjevo nežaljivo vrednotenje upovedanega;
- stalne besedne zveze (frazеologeme), trope in figure.

Na jezikovno izbiro vplivajo tudi širše komunikacijske okoliščine in konvencije, ki sodijo med objektivne stilotvorne dejavnike:

- s svojo zgradbo, skladnjo in izbiro besed naj bi novinarska besedila omogočala jasno in hitro razumevanje presojanega dogodka ali stanja, saj je naslovnik takega besedila najširša javnost, ki branju poročevalskih besedil namenja omejeno količino časa;
- novinarska besedila se berejo prek naslovja, kar pomeni, da se nekateri bralci zadovoljijo samo s prebranim naslovom, podnaslovom in sinopsisom, v samo besedilo pa ne vstopijo. Naslovje je zato pomembno predvsem za pridobivanje k nadaljnjemu branju, hkrati pa morajo biti v njem zbrane informacije zanesljive (sinopsis).

Omenjene prvine vsebuje tudi obravnavano besedilo, in ker jih tudi presega, pogledjmo, zakaj menimo, da je mestoma problematično.

4. Študija primera ali zgodba novinarskega škandala brez meja

4.1 Naslovje, fotografija, tipografija – vstop v škandal

V sredo, 2. februarja 2005, Slovenske novice na naslovnici objavijo fotografijo slovenskega poslanca, ob njej naslov *Poslanec [priimek]¹⁰ na svingerski sceni*, pod njim pa nekakšen podnaslovni sklop (3 samostojne stavke, ločene s pomišljajem), ki pa ima

v resnici vlogo vodila, tj. nepravega sinopsisa, saj povzema glavne vsebinske iztočnice prispevka, ki sledi na 10. strani. Na 9. strani, ki je obenem tudi prva stran »rumene« tedenske priloge *Bulvar*, je objavljena druga, večja poslančeva fotografija, ob njej na desni strani veliki naslov *AU, VAU AURELIO!*, pod tem pa znova podnaslovni sklop z dodanimi še tremi stavki, skupaj jih je torej šest. Ob izrazito pozivno-pridobivalni funkciji klicajnega naslova (dva medmeta in zvalnik, vejica med drugim medmetom in zvalnikom manjka), ki jo skuša nadgrajevati tudi paronomazija s ponavljanjem zloga *au*, se ekspresivno izrazje nadaljuje tudi v podnaslovnem sklopu. Prva beseda izrazito vrednoti objubljeno zgodbo: *šokantno*. Namesto bralca torej interpretira zgodbo o tem, kako je poslanec nasedel novinarju in se z njim dogovoril za »seks v troje«.

Celotno naslovje se ponovi na 10. strani, opremljeno je s spet drugo poslančevo fotografijo, vrednotenje pa je podkrepljeno s »čeznaslovom« (nekakšno nalepko čez del fotografije in ponatisa elektronskega dopisovanja): *perverzno*. Vizualno podobo strani dopolnjujejo izpisi SMS-sporočil, na strani enajst pa še 4 fotografije in miniintervju s poslancem o zvestobi, ki je uokvirjen in »popestren« s poslančevo fotografijo, na kateri zeha.

Že brez osrednjega besedila bralec vstopa v zgodbo o navidezni in dejanski (zlagani) podobi politika. Klasična tipografija tabloidnega tiska, ki oglašuje lastno zgodbo (Luthar 1998: 27) in jo vrednoti. Melodrama je vzpostavljena: »principi grafičnega oblikovanja (kombinacija besedila in fotografije ter tipografija) /so/ zelo pomembno sredstvo dramatizacije dogodka«, sploh takrat, ko se besedilo predstavlja kot verodostojen dokaz objektivnega poročanja o dogodku (Luthar 1998: 207). Vsebinski okvir zgodbe je narejen: razlika med javno (narejeno) in dejansko podobo politika, ki svoje privilegije (službeni telefon, računalnik) zlorablja za zasebne spolne stike s pari. Vrednotenje je skladno z »iluzijo konsenza« o temeljnih referenčnih točkah konverzacije, ki jo ustvarjajo tabloidi (Luthar 1998: 159): poslančevo zasebno življenje je škandalozno in perverzno. Pri čemer etični in zakonski vidik posega v poslančevo življenje za novinarja sploh ni problematičen, saj po javni razpravi, ki je sledila objavi zgodbe, Slovenske novice pišejo o svojem dejanju kot o *uspešni novinarski akciji pod krinko* (SN, 23. 2. 2005, str. 13).

4.2 Besedilo medijskega škandala – opis novinarske akcije pod drobnogledom

Osnovna naloga prispevka je – kot navajata pisca v uvodu – prikazati in dokazati primer poslanca. Pri čemer je nejasna že sama zveza *primer poslanca*, saj v slovenščini taka zveza ničesar ne pove. Že prvi stavek se začne z graditvijo psevdodialoga z bralcem – novinarja s pogovorno in ekspresivno frazo zbujata zanimanje ter vzpostavljata stik z bralcem: »Se vam sploh sanja, kakšnim ljudem smo na volitvah 3. oktobra 2004 zapuili svojo usodo?« Nadaljujeta v enakem ekspresivnem tonu, pojavi se klicaj, ki krepi zgražanje piscev: »Toda namesto z zgornjo glavo misli s spodnjo!« Zamolk, zaznamovan s tremi pikami, dopušča bralcu, da dokonča zmanipulirano predpostavko novinarjev o tem, kako bi lahko tuja mafija izsiljevala poslanca zaradi njegove spolne dejavnosti: »In poslancu državnega zbora ukazovala, kako naj glasuje in kaj dela ...«. Pastavčno nato posplošuje: »Bogsigavedi, kaj vse počnejo naši poslanci?« Psevdodialog, ali kot

pravi Lutharjeva (1998), psevdointimni jezik, je vzpostavljen s sredstvi zasebnega, celo gostilniškega, bežniškega (*Toda namesto z zgornjo glavo misli s spodnjo!*) jezika, ločila spretno gradijo vrednotenje in vključevanje bralca v dopolnjevanje neizrečenega.

Jezikovno-stilno so zanimiva sredstva, s katerimi novinarja na videz kronološki opis dogodkov izrecno in neizrecno vrednotita, skladno z moralnim konsenzom, ki naj bi bil skupen bralcem in avtorjema. Kot izrecno vrednotenje nastopajo pridevniki: *nepotešeni poslanec, se dogovarja za erotične oziroma kar porno seanse*. Posredno pa novinarja vrednotita z ustvarjanjem napetosti med dvema poloma poslančevega življenja: *poročeni poslanec – Užitar*. Enako vlogo ima tudi ironija, ki deloma preraste v cinizem, ko avtorja bralcem navidezno svetujeta, kako lahko pridejo v stik s poslancem: »Še eno priporočilo: oddajte oglas pod rubriko Par išče par ...«

Ob razkrinkavanju poslančeve zasebnosti, ki je v jednem delu upovedena s pričakovanimi sredstvi vrednotenja (pogovornost, ekspresivnost, ironija, skratka, aktualizmi) in poživiljena z dialogom med poslancem in novinarjem pod krinko (ki je seveda v vlogi dokaznega materiala), je kot protiutež ubesedena briljantnost »preiskovalnih novinarjev« in pomembnost časopisa, v katerem je objavljena zgodba. Tako po eni strani beremo zgražanje nad poslančevu naivnostjo in po drugi – prav moteče in poceni – samoreklamiranje: »Poročeni poslanec [priimek] navezuje stike brez sramu in skrivanja, do njegove telefonske številke je lažje priti kot do sredin novic, ki se zaradi Bulvarja izjemno hitro prodajo, je povedal naš vir in nam predlagal, naj v duhu raziskovalnega novinarstva na delu ujamemo izbranca ljudstva ...« (poudarili avtorici).

Vrhunec vrednotenja in moraliziranja je zaključek, zapisan v zadnjem odstavku dvostranske zgodbe:

Kaj reči drugega kot to, kakšni nepremišljeni bedaki vodijo naši državo. Takšnim ljudem je zaupano odločanje o vojni in miru!!! Takšnim naivnežem, ki se zaradi pohotnosti pustijo ujeti s spuščeni hlačami samo zato, ker mislijo s (prepotrebni) tičem in ne z glavo. Kaj pa če bi nas takšni vse prodali za en navaden vznemirljiv seks?!

In tu smo pri jedru problema. Sredstva ustvarjanja dialoga, navidezne dvogovornosti z bralcem, ki se kažejo v rabi govornih modelov v zapisani besedi, so pričakovane prvine tabloidnih zgodb. Pretirana ekspresivnost, izbor neknjižnih prvin, raba klicajev in celo klicaja in vprašaja skupaj, celo trije hkrati – vse to so značilnosti sodobnega tabloidnega tiska, ki s temi jezikovnimi strategijami gradi psevdointimni jezik in konsolidira bralstvo v skupnem zgražanju nad pokvarjenimi politiki. A vendarle: je kje meja? Sme novinar, publicist, katerikoli drug javni pisec ali govorec v svoji vnemi po razkrinkavanju nepravilne in pokvarjene družbe zapisati prav vse, uporabiti celoten jezikovni repertoar? Menimo, da ne. Civilizirana družba od javne besede pričakuje vsaj minimalno kultiviranost. Smer, v katero vodi pisanje tabloidov na Slovenskem in ki jo ponazarja obravnavani primer, pomeni rabo bežniškega izražanja v javni besedi.

Nesporno je, da je demokratizacija družbe povzročila tudi demokratizacijo jezika, da v knjižni jezik vedno pogosteje vstopajo neknjižne prvine, da so meje med knjižnim in neknjižnim mestoma zabrisane. Demokratizacija družbe pa nikakor na more postati banalizacija in anarhija. Menimo, da mora mejo predstavljati nežaljivo in ne vulgarno izražanje. Potencialno žaljiva sredstva ne sodijo v javno sporočanje, označevanje osebe

z nepremišljeni bedak pa je žaljivo. Vulgarizem *misliti s prepotrebnim tičem* ni sredstvo javnega sporočanja, ampak bezniškega, torej ozko zasebnega kvantaškega komentiranja.

Slovenska teorija je mejo glede rabe jezikovnih sredstev v javni besedi postavljala ob nedavni raziskavi o razžalitvah v medijih (Korošec et al. 2002), znana pa je tudi meja, izhajajoča iz pravice vsakega posameznika o varstvu dobrega imena in časti ter novinarskoetičnih postavk.

4.3 Etični okvir – kako razumeti svobodo javne besede

Obravnavano besedilo je ob mnogih jezikovno-stilnih vprašanih vredno znanstvene razprave tudi z novinarskoetičnega in pravnega vidika.¹¹ Gre namreč za primer tako močnega poseganja v intimno življenje znane osebnosti, kot ga v dosedanji slovenski praksi še nismo imeli. Pravico do zasebnosti sicer varujejo številni domači in tuji dokumenti, med njimi Ustava RS, Mednarodni pakt o državljanskih in političnih pravicah (17. člen), Konvencija o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin (8. člen), Münchenska deklaracija (5. člen) in Kodeks slovenskih novinarjev (2002), ki v 20. členu določa,

da novinar spoštuje pravico posameznika do zasebnosti in se izogiba senzacionalističnemu in neupravičenemu razkrivanju njegove zasebnosti v javnosti. Poseg v posameznikovo zasebnost je dovoljen le, če za to obstaja javni interes. Pri poročanju o javnih osebnostih in tistih, ki želijo dobiti moč in vpliv ter vzbujati pozornost, je pravica javnosti do obveščенosti širša. Novinar se mora zavedati, da lahko z zbiranjem ter objavo informacij in fotografij škodi posameznikom, ki niso vajeni medijske in javne pozornosti.

Podobno določilo najdemo tudi v 23. točki resolucije Sveta Evrope št. 1003 o novinarski etiki (1993): ljudje, ki so v javnem življenju na vidnih položajih, imajo »pravico do zaščite svojega zasebnega življenja, razen v primerih, ko to lahko vpliva na javno življenje. Dejstvo, da nekdo deluje v javnem življenju, še ne pomeni, da mu je odvzeta pravica do varovanja zasebnega življenja«. Osebe, ki nastopajo v javnosti, so torej manj varovane, če je poročanje namenjeno prikazu celovite osebnosti, njenega značaja – v teh primerih je treba tehtati med varovanjem zasebnosti in javnim interesom. Vendar, kot opozarja Šinkovec (1997: 1160): »Javnega interesa ni, če poročanje ni etično, zlasti če se nanaša na intimno sfero«.

Intimna sfera je – po navedbah Šinkovca (ibid.), ki se sklicuje na *teorijo o sferah* – varovana vsakomur, ne glede na vlogo v javnosti. Obsega spolno življenje, operacije in zdravstvene preiskave, telesno ali duševno prizadetost, zdravniku, odvetniku ali duhovniku dano zaupno informacijo. Predmet prispevka v Slovenskih novicah je bilo poslančevu spolno življenje, torej njegova intima – čeprav z argumentom prikazovanja »celovite osebnosti«. Poleg intimne pa je bila kršena tudi t. i. tajna sfera, v katero uvrščamo zapise zaupne narave, tudi tonske, zapiske o telefonskih pogovorih, beležke ali dnevnike, ki se nanašajo na spolne navade, mamila ali bolezni; novinar ne sme objaviti pogovora, če je sobesednik izrecno poudaril, da ne dovoli objave, piše Šinkovec (ibid.). Slovenske novice so objavile izpis vsebine sporočil, poslanih prek mobilnega telefona in elektronske pošte, v katerih so bile javnosti razkrite poslančeve spolne na-

vade in načrti, čeprav je v enem od sporočil izrecno zapisal, da pričakuje diskretnost,¹² na podlagi česar lahko sklepamo, da objave ne bi dovolil.

Podrobna etična in pravna analiza bi za namen tega prispevka bila preobširna, zato bomo izpostavili le nekaj ugotovitev, ki se kažejo kot posebej zaskrbljujoče, ko razmišljamo o težnjah razvoja slovenskega rumenega oziroma popularnega tiska. Glede na argumentacije, ki so jih novinarji uporabljali za opravičevanje neetičnega ravnanja, namreč ni posebej verjetno, da bi v prihodnosti lahko pričakovali vsaj razcvet kakovostnejšega popularnega tiska, če že poplave neakovostnega rumenega ne bomo mogli zajeziti.

1. Upravičevanje etično spornih ravnanj z določili Kodeksa slovenskih novinarjev

V prispevku 4. 2. 2005, dva dni po prvi objavi, novinarja v celoti navajata člen Kodeksa slovenskih novinarjev, ki opredeljuje poročanje o zasebnosti. Nekaj dni kasneje beremo: »Tudi novinarski kodeks nas zavezuje, da objavimo informacijo, ki je pomembna za javnost!« (SN, 9. 2. 2005, str. 10) Ponujajo se vsaj tri možne razlage za uporabo tovrstne argumentacije. Prvič, kodeks je tako ohlapen, da se pod njegovo okrilje lahko skriva tudi neetično ravnanje – in to do določene mere gotovo drži. Drugič, novinar kodeks slabo pozna – kar je manj verjetno, saj ga citira. In tretjič, novinarjeva drznost utemeljevanja neetičnosti s temeljnim dokumentom novinarske etike pravzaprav govori o globlji krizi novinarske samoregulacije in nizkega ugleda institucij, ki s kodeksi in drugimi mehanizmi zanjo skrbijo, pa tudi o splošni etični krizi postmodernega časa (Bauman 1993), ko se uveljavlja prepričanje, da je vse relativno in vse dopustno. O tem zadnjem na primer govori naslednja izjava novinarjev: »Kaj pa so sploh takega naredile Novice? /.../ Je strokovnjak Žurej res tako kratkoviden in mogoče meni, da bi se morali poslancu predstaviti kot novinarji?« (SN, 9. 2. 2005, s. 10) Pisu se lažno predstavlanje za pridobivanje intimnih informacij o poslancu in njegovih družinskih članih, do katerih javnost gotovo ni upravičena, sploh ne zdi problematično; celo nasprotno – nepojmljivo bi se mu zdelo, če bi kdo od njega pričakoval, da se bo sogovorniku predstavil kot novinar.

2. Sklicevanje na »javni interes« oziroma dolžnost uresničevanja komunikacijskih pravic državljanov

»Še enkrat, da ne bo dileme: poslancu [ime priimek] ne očitamo zunajzakonskih spolnih avantur, čeprav dišijo po perversnosti, ampak zapravljanje davkoplachevskega denarja za zasebne užitke, dvoličnost in laži. Za novinarsko ugotavljanje tega pa nas zavezuje javni interes.« (SN, 4. 2. 2005, s. 3.) In v istem prispevku še: »Javnost ima pač pravico do obveščенosti ...« O javnem interesu je govora tudi v prispevku 9. 2. 2005 (s. 10): »Famozni javni interes, na katerega posamezniki kakor zaskrbljeno opozarjajo ob objavi šokantnega dvojnega življenja dobrega oralista [ime priimek], ni nobena visokotelečna teorija, kakršno so razvili tako imenovani medijski strokovnjaki /.../ O tem, ali članek objaviti ali ne, po logiki stvari odloča konkretni urednik ali uredništvo ...« Tako imenovani *javni interes* je v novinarskih interpretacijah – in tudi v analiziranem primeru

– pogosto zlorabljen, izenačen z javno radovednostjo oziroma tistim, kar javnost (domnevno) želi vedeti in se bo zato dobro prodajalo – in o tem seveda presoja urednik.

Kategorijo *javni interes* poskuša podrobneje opredeliti kodeks Komisije za pritožbe nad tiskom (*The Press Complaints Commission*) v Veliki Britaniji.¹³ pri nekaterih členih, označenih z zvezdico, so možne izjeme, če gre za ravnanje v javnem interesu. Ta vključuje – čeprav ni omejen le na to – odkrivanje in razkrivanje zločinov ali resnih nepravilnosti, varovanje javnega zdravja in varnosti, varovanje javnosti pred tem, da bi jo določena dejanja ali izjave posameznikov ali organizacij lahko zavajale. Četudi bi novinarju delno lahko pritrdili, da zasebno trošenje davkoplačevalskega denarja vsebuje elemente javnega interesa, ne moremo mimo uporabljenih novinarskih pristopov pri zbiranju informacij ter načina upovedovanja, ki postavljajo resne dvome o tem, ali je primarni motiv novinarjev res bil tak, kot ga prikazuje. V spornem prispevku so na primer navedene tudi poslančeve izjave o družinskih članih – o soprogi, sinu in hčeri. Dane so bile v zasebnem pogovoru in niso bile namenjene javni objavi, poleg tega ni možno ugotoviti javnega interesa, ki bi upravičeval njihovo objavo, zato ocenjujemo, da je novinarjevo ravnanje bilo neetično in je družino lahko prizadelo. Da sta se pisca tega vnaprej zavedala, a sta se kljub temu odločila za objavo, dokazujejo besede, objavljene 4. 2. 2005 (s. 3): »Tudi v uredništvu Slovenskih novic se zavedamo, da je članek prizadel poslančevo družino, vendar poudarjamo, da smo objavili zgolj in samo besede [ime priimek], ko je govoril o ženi, sinu in hčerki.«

Če je motiv novinarske preiskave in razkritja morda vendarle bil javni interes, se zastavlja vprašanje, zakaj so s poslancem izvedli »anketo« o zakonski zvestobi in ne – na primer – o uporabi službenih telefonov v zasebne namene. Navsezadnje Kodeks slovenskih novinarjev v 3. členu zahteva, da mora novinar »pri objavljanju informacij, ki vsebujejo hude obtožbe, poskušati hkrati pridobiti odziv tistih, ki jih te informacije zadevajo«. Torej bi moral novinar v duhu kodeksa obtožbo o zlorabi davkoplačevalskega denarja najprej preveriti pri poslancu, vendar iz besedila prispevkov ni razvidno, da bi se to zgodilo. Predvsem pa bi razkritje dejstva, da poslanec uporablja službeni telefon v zasebne namene, bilo možno tudi ob upoštevanju načela zmanjšanja škode, in sicer tako, da bi novinar poskušal dobiti in objavil informacije o poslančevih sicer zasebnih pogovorih, ki pa ne bi tako kompromitirajoče razkrivali njegove intimne.

3. Istovetenje etično spornih načinov zbiranja informacij in njihovega upovedovanja s preiskovalnim novinarstvom

Novinarji Bulvarja svojo obravnavo primera oklicujejo za preiskovalno novinarstvo,¹⁴ pri čemer se sklicujejo celo na to, da študente novinarstva tega učimo na novinarski fakulteti.¹⁵ Vendar za preiskovalno novinarstvo veljajo enake zahteve glede etike kot za novinarski diskurz nasploh, kljub temu da preiskovalni novinarji pogosteje uporabljajo nekatere posebne prijeme, ki so pri »običajnem« novinarstvu redkejši, npr. poročanje pod krinko oziroma lažno predstavljanje, intervjuje iz zasede, ipd. To pa ne pomeni, da lahko novinar te metode uporablja nepremišljeno. Tudi Kodeks slovenskih novinarjev v 10. členu določa, da se mora novinar »izogibati nedovoljenim načinom zbiranja podatkov. Če informacij, ki so za javnost izrednega pomena, ni mogoče pridobiti drugače,

mora svoje ravnanje in razloge zanj predstaviti javnosti.« V primeru, ki ga analiziramo, ni videti, da bi novinar poskušal relevantne informacije najprej dobiti drugače, in tudi razlogov za svojo odločitev javnosti ni pojasnil. Prav tako je vprašljivo, ali je res šlo za informacije »posebnega pomena«. Torej gre za očitno kršitev etičnega kodeksa. Deklaracija o temeljnih novinarske etike, ki jo je sprejela Mednarodna federacija novinarjev (IFJ),¹⁶ katere člani so tudi slovenski novinarji, pa v 4. členu celo določa, da naj novinar za pridobivanje informacij, fotografij in dokumentov uporablja le poštene metode.

Novinarska preiskava v določenih okoliščinah lahko zahteva odmik od novinarskih norm, vendar tako, da novinar najprej upošteva temeljna načela oziroma dolžnosti (poskuša informacije dobiti z običajnimi, odkritimi metodami). Cilji preiskovalnega novinarstva ne opravičujejo vseh sredstev, toda nekatera dejanja, za katera običajno menimo, da so nemoralna, so lahko pod določenimi strogimi pogoji moralno opravičljiva, trdi Kieran (2000: 159). Vendar legitimnih razlogov za preiskovanje pod krinko v primeru Bulvarja ne najdemo. Uporaba posebnih metod preiskovanja ni zagotovilo preiskovalnega novinarstva, čeprav novinar Slovenskih novic predvsem na tej podlagi svojim prispevkom prisoja oznako preiskovalnih.¹⁷

5. Tabloidnost – skupno ogorčenje nad vsem in vsemi

Za tabloidni tisk so sicer običajni aktualizmi, ti s svojo pogostostjo in intenzificiranostjo ter hiperboličnostjo neredko nadomeščajo govornico argumentov ali pa ustvarjajo ozračje moraliziranja in skupnega zgražanja. Avtor predpostavlja bralca kot »poštenega Slovenca«, ki ga razburja bogatenje posameznikov, neučinkovitost države, skorumpiranost odgovornih, skrita življenja na videz neoporečnih javnih oseb.

V prikazani tabloidni zgodbi avtorja že v naslovju vzpostavljata svojo ogorčenost in bralca škandalizirata, k branju vabita s senzacionalističnimi metodami. Naslovniku se približata z jezikovnimi sredstvi, ki stik gradijo na čustveni vpletenosti, in ne na razumski ravni. V zgodbo ga želita potegniti z odzivom ogorčenja nad novo družbeno anomalijo.

S pogovornim jezikom gradita navidezno domačnost z naslovnikom, prepričati želita bralca, da sta na isti strani, novinarja opravljata nalogo razkrivalca škandalov, v soglasju z naslovnikom naj bi razkrivala, »ker ste vi tako hoteli«. Lutharjeva (1998: 158) v analizi tabloidne kulture govori o rabi psevdointimnega jezika, ki gradi »iluzijo konsenza glede osnovnih predpostavk družbenega življenja, ki se tičejo teme besedila«. Kot posebno značilnost psevdointimnega jezika analizira avtorica uvajanje govornih (oralnih) modelov v novinarskem besedilu, ki smo jih ponazorili v študiji primera.

Z ekspresivnimi sredstvi avtorja vplivata na čustveno sprejemanje, da se bralec ne bi spraševal o argumentih, ampak bo verjel, da so za ubesedeno ogorčenost gotovo krivi grozljivi dokazi o nezaslišanih dejanjih vpletenih.

Melodramatizacija, jezikovna sredstva, ki so žaljiva in vulgarna, kažejo podobo slovenskega novinarstva, ki ustvarja medijske skandale. Medijski škandali so »preizkušeno sredstvo za stimuliranje javnega ogorčenja« (Lull, Hinerman 1997: 28). Z izbiro jezikovnih sredstev ustvarjajo pretiravanja in tako prispevajo k ustvarjanju senzacional-

lizma. Senzacionalizem štejejo za del tabloidnosti, a vseeno ima tudi tovrstni stil svoje meje. Zakaj ne bi mogli govoriti o kakovostnem tabloidnem tisku? V Sloveniji gotovo ne zato, ker senzacionalizem nastopa ob hudem kršenju etičnih norm. Obravnavana zgodba pa je precedenčni primer, saj ob jezikovni meji, ki je javni besedi postavljena v naših družbenih okoliščinah, krši tudi etična in zakonska načela.

Še več: novinarjeva odgovornost ne more biti omejena le na tisto, kar zahteva kodeks – in dokler jo bomo razumeli le kot kodificirano moralo, tudi ni realno pričakovanje, da bi se trend »rumene radikalizacije« – kot je zdajšnje stanje rumenega tiska na Slovenskem opisal Milosavljevič (v Bezjak, Stepišnik 2004) – lahko ustavil oziroma preusmeril h kakovostnejšemu popularnemu novinarstvu. Da se bodo meje dopustnega v rumeni novinarski praksi v prihodnosti le še širile, je možno sklepati tudi na podlagi naslednje izjave avtorjev obravnavane afere (SN, 9. 2. 2005, s. 10):

Novinarskim dušebrižnikom, ki nam očitajo, da bi bilo članek mogoče napisati tudi drugače, lahko zlahka odgovorimo: seveda, članek je vedno mogoče napisati drugače. Toda za nas je bila opcija samo še ena – da ga napišemo še bolj pikantno, žgečkljivo in nazorno. Manj pa zagotovo ne.

Opombe

1. Prispevek je bil predstavljen na XIX. znanstvenem srečanju z mednarodno udeležbo, ki ga je pripravilo Hrvatsko društvo za primijenjeno lingvistiku. Srečanje z naslovom »Jezik i mediji: Jedan jezik – više svjetova« je bilo od 19. do 21. maja 2005 v Splitu.
2. »Primer Trobec« iz obdobja 1979–1984 (torej iz ne izrazito tržnega obdobja) je za naše razmere izjemen primer šestkratnega morilca žensk, dvakrat obsojenega na smrt in končno po številnih sojenjih na dvajset let ječe.
3. Verovnikova (2001) navaja, da Mediana na podlagi interne primerjave branosti dnevnega tiska s t. i. rumenim tiskom ugotavlja, da ob splošnem padanju branosti (če obravnavamo tiskane medije v celoti) branost rumenega tiska narašča oz. vsaj stagnira.
4. Korošec navaja naslov *V Tomačevem padale glave*, pri čemer iz besedila izvemo, da so mišljene zeljne glave.
5. Tako naslov *Našli so jo na WC-ju* najprej asociira na žensko (*jo*), v besedilu pa se razjasni, da gre za denarnico (dvoumnost tvori torej naslovna nereferečnost zaimka za ženski spol).
6. Po definiciji je preiskovalno novinarstvo posebna vrsta novinarskega sporočanja, za katero je značilno, da: 1. razkriva dejstva, ki jih posamezniki ali institucije želijo prikriti, 2. so ta dejstva za družbo relativno velikega pomena, 3. novinar zavestno načrtuje preiskavo, 4. med njo uporablja posebne tehnike in metode (Šuen, 1994: 25). Koširjeva (1994: 11) dodaja še eno značilnost: dogajanje mora imeti elemente, ki omogočajo, da je besedilo napisano v značilni strukturi in stilu.
7. »Stil je pri pisanju preiskovalne zgodbe pomemben dejavnik, iz razumljivih razlogov bo članek do konca prebralo toliko več bralcev, kolikor bolj slikovit in enostaven za branje bo. Seveda pa je za uspeh članka enako pomembna logična ureditev in premišljena raba tega, kar bi lahko imenovali 'zakonito nezadostno navajanje'.« (Pawlick, prevedeno iz Košir 1994: 15).
8. Konec 80. let prejšnjega stoletja so se preiskovalnega novinarstva prvi pri nas lotili novinarji Mladine (primere gl. v Šuen 1994).

9. *Aktualizacija* pomeni novo, svežo, posebno, nenavadno uporabo jezikovnih sredstev za doseg posebnega učinka (Korošec 1998: 17). Kar nastane z aktualizacijo, je *aktualizem*. Korošec (ibid.) poudarja, da aktualizacija v poročevalstvu ni zgolj formalni govorniški okrask (čeprav je tudi to).
10. Poslančevega priimka zaradi zaščite njegove zasebnosti in intimne ne bova ponavljali, saj bi z navedbo njegovo zasebnost razkrili tudi tistim bralcem, ki doslej primera še niso poznali. Poleg tega imajo vsi vpleteni pravico do pozabe, ponovna objava – tokrat v trajnejši revialni obliki – pa bi lahko ponovno oživila prizadetost zaradi nedopustnega poseganja v zasebnost. Pri navedbi virov izpuščava naslove prispevkov, saj nekateri vključujejo poslančev priimek. Vendar se navedbi imena v celoti nisva mogli izogniti, ker je uporabljeno v nekaterih elementih, ki so stilotvorni.
11. Podrobnejšo pravno analizo gl. v Rovšek 2005.
12. »Diskretnost je imperativ!« (iz poslančevega SMS-sporočila, objavljenega v SN, 2. 2. 2005, s. 11).
13. Ustanovljena je bila l. 1991, zadnje spremembe kodeksa so bile narejene junija 2004 (gl. History of the Code, www.pcc.org.uk/cop/history.html, izpis: februar, 2005). Besedilo kodeksa je dostopno prek www.pcc.org.uk/cop/cop.asp (izpis: februar, 2005).
14. »v duhu raziskovalnega novinarstva na delu ujamemo izbranca ljudstva« (SN, 2. 2. 2005, s. 10); »s tehniko novinarja pod krinko smo ugotovili« (SN, 4. 2. 2005, s. 3); »In ker politiki prenekateri reči radi skrivajo ali prikrivajo, jih moramo novinarji, predvsem raziskovalni, razkri(nka)ti.« (SN, 9. 2. 2005, s. 10)
15. »Zakaj pa *Manca Košir* in podobni asi na FDV že v prvem letniku predavajo bodočim novinarjem o Güntherju Walraffu, slovitem nemškem novinarju, ki je na veliko delal in pisal podkrinko?« (SN, 9. 2. 2005, s. 10)
16. Deklaracijo so sprejeli l. 1954, dopolnili pa l. 1986 in jo razglasili za temelj profesionalnega ravnanja novinarjev (gl. IFJ Declaration of Principles of the Conduct of Journalists, www.ifj.org, izpis: februar, 2005).
17. Da so neupravičeno prisluškovanje, zvočno in slikovno snemanje kazniva dejanja, opozarja tudi Rovšek (2005).

Literatura

- Bagdikian, Ben H. (1992): *The Media Monopoly*. Boston: Beacon Press.
- Bauman, Zygmunt (1993): *Postmodern Ethics*. Oxford & Cambridge: Blackwell.
- Bezjak, Branka, Matija Stepišnik (2004): *Tiranija »radovednosti«*, Medijska preža, november, <http://mediawatch.mirovni-institut.si/bilten/seznam/20/medjavno/> (izpis: junij, 2005).
- Connell, Ian (1998): *Mistaken Identities: Tabloid and Broadsheet News Discourse*. *Javnost/The Public*, 5, 3: 11–31.
- Gripsrud, Jostein (2000): *Tabloidization, Popular Journalism, and Democracy*. V C. Sparks, J. Tulloch (ur.): *Tabloid Tales: Global Debates over Media Standards*: 285–300. Lanham: Rowman & Littlefield Publishers.
- Heywood, Paul (1997): *Political Corruption: Problems and Perspectives*. V P. Heywood (ur.): *Political Corruption*: 1–19. Oxford: Blackwell Publishers.
- Kalin Golob, Monika (1999): *Publicistika in poročevalstvo*. *Slavistična revija*, 47, 2: 179–194.
- Kalin Golob, Monika (2003): *Stil in novinarski škandal*. *Teorija in praksa*, 40, 2: 229–244.

- Kalin Golob, Monika (2004): Moderno in modno v publicističnem spletu vplivanja ter stilu slovenskih novinarskih besedil. V M. Stabej (ur.): *Moderno in modno v slovenskem jeziku, literaturi in kulturi*: 48–57. Ljubljana: Filozofska fakulteta.
- Kieran, Matthew (2000): The regulatory and ethical framework for investigative journalism. V H. de Burgh (ur.): *Investigative Journalism: Context and Practice*: 156–176. London, New York: Routledge.
- (2002): Kodeks slovenskih novinarjev. *Http://www.novinar.com* (izpis: april, 2005).
- Korošec, Tomo (1998): *Stilistika slovenskega poročevalstva*. Ljubljana: Kmečki glas.
- Korošec, Tomo et al. (2002): *Razžalitve v tiskanih medijih*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- Košir, Manca (1988): *Nastavki za teorijo novinarskih vrst*. Ljubljana: DZS.
- Košir, Manca (1993): Slovenski dnevnik v luči kodeksa novinarjev RS. *Teorija in praksa*, 30, 11–12: 1233–1241.
- Košir, Manca (1994): Razkriti prikrito in napisati zgodbo. V M. Šuen: *Preiskovalno novinarstvo*: 9–17. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- Košir, Manca (2003): *Surovi čas medijev*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- Lambeth, Edmund B. (1997): *Časnikarstvo kot zaveza: poklicna etika*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- Lull, James, Stephen Hinerman (1997): *The Search for Scandal*. V J. Lull, S. Hinerman (ur.): *Media Scandals: Morality and Desire in the Popular Culture Marketplace*: 1–33. Cambridge: Polity Press.
- Luthar, Breda (1998): *Poetika in politika tabloidne kulture*. Ljubljana: Znanstveno in publicistično središče.
- Poler Kovačič, Melita (2001): *Mesto subjekta v sodobni novinarski etiki*. Doktorska disertacija. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- Poler Kovačič, Melita (2003): *Preiskovalno novinarstvo, ustvarjanje škandalov in novinarska etika*. *Teorija in praksa*, 40, 2: 207–228.
- Poler, Melita (1997): *Novinarska etika*. Ljubljana: Magnolija.
- (1993): Resolucija Sveta Evrope št. 1003 o novinarski etiki. V (1995): *Predpisi o novinarjih in medijih*: 245–252. Ljubljana: ČZ Uradni list RS.
- Rovšek, Jernej (2005): Svoboda tiska ali pravice posameznika, *Medijska preža*, maj, <http://mediawatch.mirovni-institut.si/bilten/seznam/22/zasebno/> (izpis: junij, 2005).
- Sparks, Colin (2000): Introduction: The Panic Over Tabloid News. V C. Sparks, J. Tulloch (ur.): *Tabloid Tales: Global Debates over Media Standards*: 1–40. Lanham: Rowman & Littlefield Publishers.
- Šinkovec, Janez (1997): Osebnostne pravice in mediji. *Podjetje in delo*, 23, 6–7: 1157–1165.
- Šuen, Matjaž (1994): *Preiskovalno novinarstvo*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- Vasle, Vinko (1993): Afere kot skrito bistvo politike in javna dobrina. V *Slovenski almanah*, 94: 32–35. Ljubljana: Založba Delo Novice.
- Verovnik, Tina (2001): *Dinamika knjižnojezikovne norme*. Magistrska naloga. Ljubljana: Filozofska fakulteta.

Naslova avtoric:

Izr. prof. dr. Monika Kalin Golob
Fakulteta za družbene vede, Kardeljeva pl. 5
1000 Ljubljana
monika.kalin-golob@fdv.uni-lj.si

Doc. dr. Melita Poler Kovačič
Fakulteta za družbene vede, Kardeljeva pl. 5
1000 Ljubljana
melita.poler-kovacic@fdv.uni-lj.si

Prejeto junija 2005, sprejeto in potrjeno za objavo julija 2005.

*Članek je po mnenju uredništva uvrščen v kategorijo
izvirni znanstveni članek s kvalitativno argumentacijo.*